

Biografia unui om – biografia unui timp istoric*

Biografia dr. Alexandru Șafran în viziunea istoricului *Carol Iancu* este, în același timp, biografia comunității evreiești din România între anii 1940 – 1947 și biografia principalelor mișcări de idei în lumea evreiască și europeană occidentală din a doua jumătate a secolului XX. Chiar cele două momente în care pașii doctorului Alexandru Șafran s-au întâlnit cu ai profesorului Carol Iancu, în 1981, la Aix-en-Provence, și în 2001, la Universitatea „Paul Valéry”, din Montpellier, sunt simptomatice sub raport istoric: începutul de drum înspre Europa unită și drumul parcurs în bună măsură în direcția propusă.

„Așchia nu sare departe de trunchi”. Proverbul este ilustrat prin mediul de rafinată intelectualitate iudaică din casa părintească a viitorului lider spiritual al evreilor români (mărturie ale unor personalități din epocă și evocări filiale despre gaon Rabin Bezalel Zeev Șafran și rabineasa Finkel). Există profesori care au darul de a detecta valori. Este și cazul doctorilor Adolf Schwartz și Sigmund Freud, remarcându-l pe studentul la Institutul vienez de teologie evreiască, Alexandru Șafran. Anii în care tânărul susține doctoratul la Universitatea din Viena sunt anii de ascensiune a nazismului în Europa și subiectul ales, „Sionismul ca problemă mondială”, este, evident, soluția pentru care optează doctorandul. Sionismul avea să devină, ulterior, militantism pentru Șef Rabinul Comunității evreiești din România și Marele Rabin al Genevei, titlu conferit pe viață.

Până la alegerea sa ca Șef Rabin (4 februarie 1940), tânărul este ferit de încercări: este Rabin în urbea natală (Bacău), se căsătorește cu Sarah Reinharz, o căsătorie fericită, așa cum reiese din propriile memorii și din mărturisirile copiilor, se dedică studiului, este prezent în publicațiile evreiești ale vremii. Dr. Alexandru Șafran devine Șef Rabin într-un moment pe care Filderman îl caracterizează cu fraza rostită despre precocitate Bossuet, adus, la 13 ani, să predice într-unul din celebrele saloane pariziene: foarte timpuriu și foarte târziu. Prima parte era o ilustrare a valorii care „nu așteaptă anii”, a doua – o metaforă pentru întinerul care se lăsa peste Europa, aflată în preajma războiului, a Holocaustului. Este pus în fața unor situații de viață în care onorurile (prezența la instalarea Ministrului Cultelor, a președintelui Academiei Române, a altor oficialități, ecurile în presa românească democrată, în presa evreiască internă și internațională), alternează cu atitudinile ostile (presa românească antisemită). În calitate de senator de drept, Șef Rabinul Alexandru Șafran demonstrează, de la discursul inaugural la intervențiile de protest față de proiectele de legi antisemite, evidente calități de diplomat și luptător, mergând până la riscul vieții (nu cedează amenințării cu moartea și vine la Senat). Continuă apărarea obștii

sale și după dizolvarea Senatului, prin articole, discursuri, proteste față de valul de măsuri antisemite, „statutul evreilor” pe baze rasiste, inspirat de legile de la Nürnberg. Soții Șafran trec prin clipe de mare cumpănă în timpul pogromului de la București, în ianuarie 1941, ceea ce nu-l împiedică pe Șef Rabin să continue lupta în anii dictaturii antonesciene. Face demersuri pentru abolirea obligației evreilor de a purta steaua galbenă, pentru îmbunătățirea condițiilor evreilor deportați în Transnistria. Cu ajutorul Mitropolitului Tit Simearea reușește oprirea deportărilor din Cernăuți. Cu ajutorul Mitropolitului Bălan – anularea ordinului de deportare a evreilor din Transilvania de Sud în lagăre naziste din centrul Europei. Cu ajutorul Monseniorului Casulo, al Ambasadelor Elveției, Suediei, al Baronului Franz von Neumann, catolic cu ascendență evreiască – suspendarea, în 1942, a deportărilor în Transnistria. În toată această perioadă, face eforturi pentru a se acorda evreilor români dreptul de emigrare în Palestina. În primii ani după 1944, pleacă în S.U.A. într-o campanie de strângere de fonduri pentru ajutorarea României și a comunității evreiești, participă la Conferința internațională a creștinilor și evreilor pentru combaterea antisemitismului de la Seelisberg, solicită ajutor din partea Joint-ului pentru evreii români. Refuzul de a semna o petiție, impusă de autoritățile de ocupație, prin care se cerea condamnarea la moarte a lui Iuliu Maniu, îi atrage expulzarea (23 decembrie 1947). Lupta continuă și în noua calitate de Mare Rabin al Genevei. Propune Comisiei pentru Drepturile Omului de la Geneva să fie redată comunității lor copiii evrei rămași orfani în anii Shoah-ului, salvați de familii neevreiești. Protestează față de profanările de cimitire evreiești din Carange și Carpentras: „ofensând morții, te ofensezi pe tine însuși”. Își manifestă solidaritatea cu dorința de Alia a evreilor din U.R.S.S. Joacă un rol proeminent în promovarea ecumenismului. Binecunoscut cu viață îndelungată, dr. Alexandru Șafran trăiește clipele reînnoirii și acordării de onoruri în țara natală, începând din 1995 până în ultimele ceasuri ale vieții (devine Membru de Onoare al Academiei Române, Doctor Honoris Causa al Universității din Iași, îi sunt traduse cărți în limba română ș.a.).

Unghiul socio-politic, din care este scrisă cartea, face ca opera religioasă și filozofică să fie catalogată doar în funcție de direcțiile majore ale preocupărilor și caracterizată drept „operă combativă”, prin ideea ei centrală: „evreul autentic este omul autentic”. Este, poate, deschiderea înspre un nou volum consacrat ilustrului cărturar umanist care a fost dr. Alexandru Șafran. (I.D.)

* Carol Iancu, „O viață de luptă, o rază de lumină”, Editura Hasefer, București, 2008

Ambasadorul itinerant al Departamentului de Stat al S.U.A., în vizită la Sinagoga Mare

Vizita la Sinagoga Mare din Capitală, a ambasadorului itinerant al Departamentului de Stat al S.U.A. în probleme de prevenire și combatere a cancerului mamar, cunoscuta actriță *Fran Drescher*, a fost unul din punctele importante în agenda domniei sale. *Fran Drescher* a fost însoțită de atașatul cultural al Ambasadei S.U.A. în România, *Julie A. O'reagan*, de av. *Roberta Ashkin* (New York) și de alți oficiali americani.

Întâmpinându-și importantul oaspete, vicepreședintele F.C.E.R., ing. *Paul Schwartz*, a făcut un succint istoric al actualei organizări a Federației, cu 37 de comunități și 18 obști pe care le include, cu patrimoniul iudaic sacru: 817 cimitire, 96 de sinagogi. Vicepreședintele Federației s-a referit la si-

tuația demografică a populației evreiești din România, înainte de război, când era a treia comunitate, ca mărime, din Europa, numărând circa 800 000 de evrei. În prezent, comunitatea evreiască din România are aproximativ 9000 de membri, reprezentând circa 1% față de totalul populației evreiești în perioada interbelică. Drastica diminuare s-a datorat Holocaustului și mișcării de Alia. În pofida acestor stări de fapt, viața socio-culturală a F.C.E.R. este de o mare bogăție și diversitate, atât în Capitală – cea mai mare dintre comunități, în care este concentrată circa jumătate din populația evreiască –, cât și în țară, arătând că instituțiile culturale ale Federației – Editura *Hasefer*, revista *Realitatea Evreiască*, Centrul pentru Studiul Istoriei Evreilor – sunt fermenți puternici

în acest sens. Vicepreședintele F.C.E.R. a vorbit despre suferințele populației evreiești în anii Holocaustului, însoțindu-și expozeul cu imagini aflate chiar în incinta Sinagogii, dar și despre persecuțiile la care populația evreiască a fost supusă în perioada totalitarismului. Expozeul a impresionat mult oaspeții.

La încheierea vizitei, vicepreședintele F.C.E.R., ing. *Paul Schwartz*, a dăruit doamnei ambasador cărți editate de *Hasefer*, exemplare recente din *Realitatea Evreiască*, o insignă cu simbolul F.C.E.R. Personal, a felicitat-o pentru rolul din „Dădaca”, un serial optimist, de bună calitate, detașându-se de filmele și seriile care incită la violență.

IULIA DELEANU

Nu chiar nou venit la Casa Albă... Rahm Emanuel – faceți cunoștință!

ales congressman pentru Democrați. Rahm este în continuare un apropiat al lui Bill Clinton, cu care se întâlnește lunar. După cum scrie ziarul „The Nation”, Rahm Emanuel „e cunoscut ca un puternic susținător al Israelului”. După cum declară William Daroff, directorul biroului din Washington al „United Jewish Communities” (care reunește 155 de Federații evreiești și 400 de comunități independente din Statele Unite): „Congressmanul Emanuel e unul dintre cei mai inteligenți tacticieni politici americani de pe scena Washingtonului”.

Emanuel provine dintr-o familie evreiască practicantă. Născut în 1959, la Chicago, a primit numele de Rahm, care în ivrit înseamnă „înalt” sau „mândru”. Tatăl, Benjamin Emanuel, medic pediatru, e născut în Ierusalim și a activat în Irgun, iar mama, Martha Smulevitz, e tehnician radiolog și a fost activistă pentru drepturile omului în S.U.A. După spusele tatălui său, numele de Rahm provine din prescurtarea lui Rahamin, un luptător din grupul paramilitar Lehi, care a fost ucis în luptele din

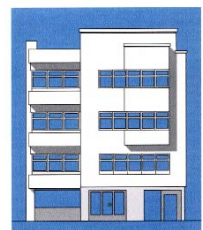
Israel. Emanuel e un nume luat de familie mai târziu, în amintirea unchiului său, Emanuel Auerbach, ucis în Israel într-o luptă cu arabii, la Ierusalim. În tinerețe, Rahm a frecventat școlile evreiești din Chicago și a muncit în vacanță într-un restaurant, unde din neatentie și-a tăiat degetul mijlociu de la mâna dreaptă. În timpul războiului din Golf, din 1991, a plecat în Israel ca voluntar civil și a lucrat ca mecanic auto la o bază militară. Soția lui, Amy Rule, s-a convertit la iudaism înainte de nuntă. Cei doi sunt membri ai „Anshe Shalom B'nai Israel”, o congregație modern-ortodoxă din Chicago. Rahm e bun prieten cu David Axelrod, cel care a condus campania prezidențială a lui Barack Obama și...a semnat „ketuba”, contractul de căsătorie, la nunta lui Rahm. Rahm și Amy au trei copii: Zacharia, Ilana și Leah. Rahm vorbește fluent ivrit. Vicepreședintele ales, Joe Biden, l-a numit pe Ron Klain ca șef al staff-ului său. Ron Klain e evreu și a ocupat aceeași funcție în echipa fostului vicepreședinte Al Gore (A.B.)

Zestrea lăsată Bucureștilor de Marcel Iancu

De ani de zile, de pe când Marcel Iancu, venerabil maestru al arhitecturii și al picturii, își desăvârșea opera la Ein Hod și lua parte la definitivarea edificiului muzeal destinat a-i perpetua memoria, „Realitatea Evreiască” a acționat cu insistență ca opinie publică de la noi să fie în măsură a avea o imagine corespunzătoare asupra dimensiunilor moștenirii artistice prin care acest creator multilateral înzestrat își înscrie numele în patrimoniul cultural al țării lui natale. În diverse rânduri, revista a publicat mărturie ale unor plasticieni din mijlocul comunității noastre (Yvonne Hasan, Matilda Ulmu) aflați temporar în Israel, putând astfel să ia act de experiența atelierelor colective de la Ein Hod. La împlinirea a 100 de ani de la nașterea lui Marcel Iancu (în 1995), revista a inserat articole și evaluări cu privire la locul proeminent ocupat de Marcel Iancu în cadrul mișcării de avangardă.

MARCEL IANCU

BIROUL DE STUDII MODERNE
BUREAU OF MODERN STUDIES

SIMETRIA

Despre inițiativele sale ca promotor al modernizării percepției artistice, a scris de nenumărate ori un literat preocupat de fenomenul interferențelor dintre arte, fenomen despre care Geo Șerban s-a întreținut în mai multe rânduri cu însuși Marcel Iancu. În cadrul mării expoziții retrospective pe tema rolului îndeplinit de spiritualitatea iudaică în ansamblul culturii române (organizată în spațiile de la sediul central al Radiodifuziunii, în anul 2000), ample panouri au fost rezervate lui Marcel Iancu iar lucrări originale ale sale (uleiuri, grafică) au împodobit gruparea ocazională de opere reprezentative expuse în saloanele Palatului Cotroceni. Firește, pe parcursul anilor am urmărit și comentat, cu interes, orice manifestare publică destinată a lărgi cercul prietenilor operei lui Marcel Iancu.

Asistăm la un reviriment al interesului față de felul în care personalitatea lui Marcel Iancu s-a implicat în debarasarea arhitecturii românești de poncife și blocaje tradiționaliste. Un grup de instituții, asociații și fundații interesate, cu precădere, în valorificarea evoluției istorice a arhitecturii românești a reunit specialiști cu scopul de a emula mai buna cunoaștere a creației în domeniu rămasă de la Marcel Iancu. Programul respectiv se află la a doua etapă și s-a concretizat în editarea unei compacte culegeri de studii, dintre care se evidențiază cele semnate de Ana Maria Zahariade și Anca Iliescu, prin reperiile documentare și teoretice inedite propuse atenției generale. Ambele contribuții au ca punct de plecare amplul catalog ce a însoțit expoziția centenar din 1996 și au meritul de a îmbogăți substanțial repertoriul de referințe. E o garanție de profesionalism implicat în elaborarea ultimei etape a programului ce prevede realizarea unui film documentar, o sinteză în imagini despre numeroasele clădiri răspândite de Marcel Iancu în zone de relevanță ale Capitalei noastre.

Apariția lucrării, având girul Fundației „Simetria”, reprezintă un factor de emulație. „Realitatea Evreiască” apreciază realizarea editorială și va fi mulțumită să poată adăuga în standurile librăriilor, curând, volumul *Întâlniri cu Marcel Iancu*, gândit dintr-o dublă perspectivă: a dialogului purtat direct cu eminentul creator și a unei reconstituiri pe baza incursiunilor în presa epocii pentru a aduce în actualitate complexul proces prin care artistul a reușit o notorietate binemeritată. (R.E.)